

Szkoła Podstawowa
im. Powstańców Wielkopolskich

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

z języka polskiego

dla klas IV, V, VI, VII i VIII

Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich

w Obrzycku

Opracowany na spotkaniu zespołu przedmiotowego nauczycieli uczących języka polskiego w dniu 28 sierpnia 2019 r. w składzie: Aleksandra Araszkiewicz, Magdalena Koput, Anna Nowak

Wymagania edukacyjne formułowane są zgodnie z:

- **podstawą programową nauczania j. polskiego w szkole podstawowej z 14 lutego 2017 r.** (Dz.U. 2017 poz. 356 ze zm.),
- programem nauczania „*Nowe słowa na start! Program nauczania ogólnego języka polskiego w klasach IV-VIII szkoły podstawowej*”,
- Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2019 poz. 373),
- Statutem Zespołu Szkół w Mieście Obrzycko.

1. Uwagi ogólne:

- a) Prace klasowe, testy, sprawdziany zapowiadane są co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem i zapisywane w e-dzienniku.
- b) Kartkówki i odpowiedzi ustne są niezapowiedzianymi formami kontroli.
- c) W ciągu półrocza przeprowadza się co najmniej kilka prac klasowych lub sprawdzianów. Po pracy klasowej, sprawdzianie czy teście przewidziana jest lekcja poświęcona ich omówieniu i poprawie.
- d) Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe.
- e) Uczeń, który nie uczestniczył w sprawdzianie w wyznaczonym terminie, jest zobowiązany napisać go w ciągu jednego tygodnia od dnia powrotu do szkoły (w czasie poza zajęciami dydaktycznymi).
- f) Raz w ciągu trwania półrocza uczeń może zgłosić brak zadania domowego (nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów, dyktand, prac klasowych i recytacji).
- g) Prace klasowe są oddawane w terminie 21 dni.
- h) Trzykrotne nieodrobienie pracy domowej i trzykrotny brak zeszytu przedmiotowego jest podstawą do ustalenia bieżącej oceny niedostatecznej.
- i) Uczeń jest zobowiązany do odrobienia wszystkich zadanych ćwiczeń; pominięcie części pracy domowej równoznaczne jest z wpisaniem uczniowi braku zadania,
- j) Terminarz omawiania lektur ustala się na początku roku szkolnego.

2. Zasady informowania uczniów i rodziców o postępach w uczeniu się

- a) Nauczyciele na początku roku szkolnego informują uczniów oraz rodziców (opiekunów) o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanej podstawy programowej oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć uczniów.
- b) Oceny są jawne zarówno dla ucznia, jak i jego rodziców (opiekunów).

c) Sprawdzone i ocenione prace pisemne uczeń otrzymuje na lekcji poświęconej ich omówieniu i poprawie, a jego rodzice (opiekunowie) otrzymują do wglądu podczas dyżurów nauczycielskich oraz spotkań indywidualnych (istnieje możliwość wykonania kserokopii – po wiadomości od rodzica). Prace klasowe oraz sprawdziany nauczyciele przechowują do końca bieżącego roku szkolnego (tj. 31 sierpnia).

d) Testy, sprawdziany, prace klasowe, dyktanda są oceniane wg skali stopniowej 1-6 i zasady **FUO (fakty – ustosunkowanie – oczekiwania)**.

3. Wybrane formy sprawdzania wiedzy:

a) formy ustne:

- dialog,
- streszczenie,
- odpowiadanie na pytania,
- rozwiązywanie problemu,
- recytacja,
- wypowiedzi na forum klasy,
- czytanie głośne,

c) formy pisemne:

- prace klasowe o tematyce związanej z lekturą, filmami, przedstawieniami teatralnymi, widowiskami telewizyjnymi, z życiem ucznia i jego środowiskiem,
- sprawdziany – testy sprawdzające wiadomości i umiejętności z zakresu nauki o języku; mogą obejmować materiał z półrocza,
- kartkówki – obejmują materiał opracowany na nie więcej niż trzech ostatnich lekcjach lub z podanego zagadnienia (np. odmiana wyrazów przez przypadki),
- prace domowe, zadania wykonywane w zeszytach ćwiczeń,
- wypowiedzi pisemne na lekcji,
- dyktanda,
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego,

d) inne formy:

- praca w grupie,
- wytwory pracy ucznia, zadania dodatkowe, np. gazetki, projekty długoterminowe,

e) ocenianie wspomagające:

- **plus (+)** uczeń może otrzymać za:

aktywność na lekcji,

- prace domowe o małym stopniu trudności,
- pracę w grupie,
- przygotowanie materiałów wzbogacających proces lekcyjny,
- inne formy aktywności;

- **minus (-)** uczeń może otrzymać za:

- brak pracy domowej o małym stopniu trudności,
- brak zeszytu przedmiotowego,
- brak podręcznika lub innych środków dydaktycznych potrzebnych do lekcji,
- niewłaściwą pracę w grupie,

- brak zaangażowania podczas lekcji.

Za trzy plusy uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, za pięć plusów – ocenę celującą, za trzy minusy – ocenę niedostateczną; rozliczanie plusów i minusów odbywa się na bieżąco.

4. Kryteria oceniania obszarów aktywności

a) wypowiedzi ustne:

celujący	Wypowiedź ustna jest całkowicie poprawna pod względem językowo-stylistycznym i merytorycznym, poprawna pod względem kompozycyjnym. Temat wyczerpująco zrealizowany, pełny zakres wiadomości. Uczeń dokonuje uogólnień, wyraża własne sądy, ocenia. W wypowiedzi uwzględnia właściwe dla przyjętej formy środki językowe, posługuje się piękną polszczyzną.
bardzo dobry	Wypowiedź ustna jest poprawna pod względem językowo-stylistycznym i merytorycznym o logicznym układzie treści. Temat prawie wyczerpująco zrealizowany. W wypowiedzi uwzględniane są właściwe dla danej formy środki językowe. Uczeń wyraża własne sądy, uogólnienia, posługuje się poprawną polszczyzną.
dobry	Wypowiedź ustna jest całkowicie samodzielna, poprawna pod względem językowo-stylistycznym, logicznym, zawiera większość wymaganych wiadomości. Kompozycja schematyczna. Wydarzenia uporządkowane są zgodnie z chronologią lub informacje zgodnie z planem. Uczeń posługuje się poprawną polszczyzną.
dostateczny	Wypowiedź ustna budowana jest na ogół samodzielnie (z niewielkim wsparciem nauczyciela), z uwzględnieniem zasad poprawnościowych w zakresie budowy zdań i precyzyjnego stosowania poznanego słownictwa. Zdarzają się uchybienia w układzie treści, np. brak wstępu lub zakończenia. Uczeń prezentuje w odpowiedzi ustnej podstawowy zakres wiadomości i umiejętności.
dopuszczający	W wypowiedzi ustnej uczeń popełnia błędy merytoryczne i językowo-stylistyczne, ale samodzielnie lub z pomocą nauczyciela udziela odpowiedzi na postawione pytania. Opowiada o zdarzeniach, których sam był uczestnikiem, formułuje najprostsze formy wypowiedzi. Treści są nieuporządkowane.
niedostateczny	Wypowiedź ustna nie jest poprawna pod względem językowym i rzeczowym. Nawet z pomocą nauczyciela uczeń nie jest w stanie odpowiedzieć na pytania i sformułować dłuższej wypowiedzi.

*) Przy ocenie zwraca się także uwagę na umiejętność zachowania się w sytuacji mówienia.

b) wypowiedzi pisemne:

- przy ocenie prac pisemnych bierze się pod uwagę poziom merytoryczny, kompozycyjny i językowy,
- dłuższe wypowiedzi pisemne powinny zawierać krótką, pisemną informację o zaletach i wadach pracy (FUO) oraz ocenę lub punkty dotyczące poszczególnych kryteriów,
- zadania otwarte na testach ocenia się według ustalonych kryteriów punktowych,
- uczeń jest zobowiązany do poprawy błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych we wskazanych przez nauczyciela wypowiedziach pisemnych.

c) testy i sprawdziany:

- szczegółowe kryteria ustalane są przy każdym sprawdzianie,

dostateczny	Uczeń czyta poprawnie poznany wcześniej tekst, stosując znaki przestankowe. Błędnie odczytuje trudniejsze wyrazy w nowym tekście. W większości uwzględnia zasady logicznego akcentowania.
dopuszczający	Uczeń czyta poprawnie poznany wcześniej tekst, nie zachowując odpowiedniego tempa, logicznego przestankowania, błędnie odczytuje niektóre wyrazy. Technika głośnego czytania pozwala mu jednak na zrozumienie tekstu.
niedostateczny	Uczeń nie opanował techniki głośnego czytania, nie rozumie czytanego tekstu, co uniemożliwia mu wykonywanie najprostszyc zadań i ćwiczeń oraz samodzielne uczenie się. Uczeń błędnie odczytuje większość wyrazów, nie stosuje logicznego przestankowania.

g) zeszyt:

- zeszyt jest sprawdzany co najmniej raz w roku przy okazji kontroli zadań domowych; ocenę wystawia się szczególnie w klasie IV;
- uczeń ma obowiązek uzupełniania notatek i prac domowych w zeszycie i ćwiczeniach za czas swojej nieobecności w szkole;
- w przypadku niewłaściwego zapisu notatek lub pojawienia się dużej ilości rażących błędów ortograficznych nauczyciel może zlecić uczniowi przepisywanie wyznaczonych tekstów i zadań;
- kryteria oceny zeszytu:

celujący	Zeszyt bardzo staranny, pełne notatki, brak błędów przy przepisywaniu z tablicy, duża estetyka; są wszystkie zadania domowe.
bardzo dobry	Zeszyt staranny, pełne notatki, są wszystkie zadania domowe.
dobry	Zeszyt staranny, pełne notatki, nieliczne błędy; są wszystkie zadania domowe.
dostateczny	Zeszyt w miarę staranny, niewielkie braki w notatkach lub zadaniach domowych, błędy przy przepisywaniu z tablicy dość liczne;
dopuszczający	Zeszyt niestaranny, braki w notatkach i zadaniach domowych, liczne błędy przy przepisywaniu z tablicy.
niedostateczny	Brak zeszytu lub brak większości notatek i zadań domowych.

h) zadania domowe:

- obowiązkiem ucznia jest systematyczne odrabianie zadań domowych;
- pracą domową mogą być dłuższe wypracowania, krótkie wypowiedzi pisemne, zadania związane z przygotowaniem do kolejnej lekcji, ćwiczenia, zaznaczanie cytatów, zgromadzenie materiałów, wykonanie prac plastycznych i innych, czytanie tekstu;
- nieodrobienie pracy domowej zostaje odnotowane w dzienniku, może także być podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej;
- nie każde zadanie musi być ocenione, kontrola może polegać na odczytaniu wskazanych prac i ustnym komentarzu nauczyciela: ważne jest bowiem śledzenie stopnia nabywania pewnych umiejętności przez uczniów i czuwanie nad osiągnięciem konkretnych wymagań;
- prace domowe oceniane są na bieżąco lub podczas kontroli zeszytów.

i) praca w grupie:

- nie każda praca w grupie musi zostać oceniona;
- ocena jest wystawiana według potrzeb;

- kryteria oceny:

celujący	Uczeń konsekwentnie wykonuje zadaną pracę: przypomina innym uczniom o zadanej pracy. Częsty pozytywny wkład: uczeń zadaje pytania, ma pomysły, jest twórczy, gromadzi bogate materiały. Uczeń szczerze chwali inne osoby, zachęca do dobrej komunikacji w grupie, zawsze szanuje pomysły innych.
bardzo dobry	Uczeń konsekwentnie wykonuje zadaną pracę, koncentruje się na wyznaczonym zadaniu. Uczeń często wnosi pozytywny wkład w pracę grupy, wykonuje wyznaczone zadanie w wyznaczonym czasie, zawsze słucha innych. Uczeń często chwali innych, zachęca do dobrej komunikacji, szanuje innych, potrafi pójść na kompromis
dobry	Uczeń konsekwentnie wykonuje zadaną pracę. Uczeń często wnosi pozytywny wkład w pracę grupy, słucha innych. Uczeń chwali innych, docenia cudze pomysły.
dostateczny	Uczeń przez większość czasu wykonuje zadaną pracę, czasami odrywa się od zadanej pracy, znajdując inne tematy rozmowy. Uczeń wnosi pewien wkład w pracę grupy, czasami nie słucha pomysłów innych lub niezbyt często wnosi wkład w pracę grupy, ale uważnie słucha, stara się wykonywać zadania, potrzebuje jednak pomocy innych. Uczeń czasami chwali innych, czasami nie okazuje szacunku innym członkom grupy.
dopuszczający	Uczeń często odrywa się od zadanej pracy, często dyskutuje na niezwiązane z nią tematy. Uczeń nie pomaga przy pracy i czasami nie słucha pomysłów innych, próbuje wykonać choć część przydzielonej mu pracy. Uczeń rzadko chwali innych, rzadko okazuje szacunek innym członkom grupy.
niedostateczny	Uczeń odrywa od pracy innych członków grupy, rozmawia z kolegami z innych grup, zajmuje się innymi sprawami. Uczeń pozbawia grupę energii, przeszkadza tym, którzy starają się pracować, nie wykonuje żadnej pracy, nie przynosi potrzebnych materiałów. Uczeń uniemożliwia komunikację w grupie, nie daje innym szans, zabrania głosu, nigdy nie idzie na kompromis

5. Ocenianie uczniów ze stwierdzoną dysleksją

Nauczyciel, stosujący wobec ucznia z dysleksją łagodniejsze kryteria oceniania w zakresie sprawności i umiejętności, które sprawiają mu szczególne problemy, ma prawo wymagać od niego większego wkładu pracy w porównaniu z innymi uczniami.

Stwierdzenie dysfunkcji nie zwalnia uczniów z obowiązków szkolnych. Przeciwnie: uczeń taki powinien wykazać się samodzielną pracą, wykonywać dodatkowe zadania i ćwiczenia, które pomogą mu w przezwyciężaniu trudności.

Sposoby oceniania:

• Dyktanda

Jeżeli dyktando dotyczy wszystkich zasad ortograficznych, nauczyciel podaje uczniowi do opracowania listę trudnych wyrazów, które występują w dyktandzie. Przy ocenie dyktanda nauczyciel bierze pod uwagę tylko te wyrazy.

Jeżeli dyktando dotyczy wybranej trudności ortograficznej, ucznia obowiązuje znajomość wyrazów, których pisownię uzasadnia zasada.

Jeżeli uczeń robi postępy, może otrzymać ocenę, która zostanie wpisana do dziennika. Zamiast dyktanda nauczyciel może przygotować dla ucznia sprawdzian ortograficzny zawierający polecenie zapisania wybranych zasad ortograficznych i wykonanie określonych ćwiczeń ortograficznych.

• **Prace klasowe z literatury**

Nauczyciel wystawia ocenę z pracy pisemnej, uwzględniając niektóre błędy ortograficzne (wielką literę na początku zdania oraz wyrazy rz – ż, ch – h, ó - u, w których można zastosować zasadę ortograficzną), zgodnie z kryteriami oceniania prac pisemnych na egzaminie zewnętrznym. W pracy zaznacza się każdy błąd ortograficzny, a uczeń powinien dokonać poprawy błędów w zeszyte przedmiotowym lub na pracy według wzoru.

Kryteria:

Ortografia → komunikatywność wypowiedzi.

Interpunkcja → zamykanie myśli w obrębie zdania.

• **Zadania domowe**

Zadania domowe nauczyciel ocenia tak jak u wszystkich uczniów, ponieważ uczeń dyslektyczny ma możliwość korzystania ze słowników.

• **Zeszyt**

Ocenie podlega systematyczność w zapisie notatek i wykonywaniu zadań domowych.

• **Głosowa interpretacja tekstów literackich**

Nauczyciel informuje ucznia o tym, jaki tekst będzie głośno czytany na następnej lekcji (kolejny dzień), aby ten mógł się przygotować.

Nauczyciel dopuszcza jedną pomyłkę w płynności recytacji przy ocenie bardzo dobrej.

*W przypadku innych opinii wydawanych przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną nauczyciel dostosowuje wymagania i kryteria ocen zgodnie z zaleceniami.

6. Warunki poprawy ocen:

- a) poprawia się tylko ocenę niedostateczną z prac pisemnych, uczeń musi podejść do próby jej poprawy po poprzednim umówieniu się z nauczycielem, a poprawa odbywa się poza lekcjami języka polskiego,
- b) uczeń dokonuje poprawy tylko raz,
- c) każdy stopień uzyskany podczas poprawy wpisuje się do dziennika, obok oceny pierwszej.

7. Zasady wystawiania oceny śródrocznej i rocznej:

- a) ocena śródroczna i roczna jest wystawiana z co najmniej 10 ocen cząstkowych; nie jest też średnią ocen bieżących,
- b) tydzień przed końcowym (śródrocznym) klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej nauczyciel informuje ucznia o przewidywanej ocenie z języka polskiego przez wpis do e-dziennika,
- c) o przewidywanej ocenie niedostatecznej nauczyciel informuje ucznia miesiąc przed końcowym (śródrocznym) klasyfikacyjnym posiedzeniem rady pedagogicznej.

8. Spis lektur proponowanych do omówienia w klasach IV–VI

Lektury obowiązkowe:

- 1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- 2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks);

- 3) René Goscinnny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań);
- 4) Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*;
- 5) Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- 6) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- 7) Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego);
- 8) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*;
- 9) Bolesław Prus, *Katarynka*;
- 10) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*;
- 11) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- 12) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- 13) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- 14) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce;
- 15) *Biblia*: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie;
- 16) Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie;
- 17) Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*;
- 18) Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym):

- 1) Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
- 2) Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
- 3) Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- 4) Aleksander Dumas, *Trzej muszkieterowie*;
- 5) Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- 6) Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- 7) Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
- 8) Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
- 9) Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- 10) Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);
- 11) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- 12) Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;
- 13) Karol May, *Winnnetou*;
- 14) Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
- 15) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
- 16) Ewa Nowak, *Pajaczek na rowerze*;

- 17) Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
  - 18) Sat-Okh, *Biały Mustang*;
  - 19) Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
  - 20) Alfred Szklarski, wybrana powieść;
  - 21) Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*;
  - 22) Wybrane pozycje z serii *Nazywam się...* (np. *Mikołaj Kopernik, Fryderyk Chopin, Maria Curie-Skłodowska, Jan Paweł II* i in.)
- lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.

9. Spis lektur proponowanych do omówienia w klasach VII–VIII

Lektury obowiązkowe:

- 1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 2) Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- 3) Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII i VIII;
- 4) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- 5) Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
- 6) Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady część II*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość);
- 7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Księżę*;
- 8) Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*;
- 9) Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
- 10) Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*;
- 11) Sławomir Mrożek, *Artysta*;
- 12) Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż).

Lektury uzupełniające (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym):

- 1) Miron Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty);
  - 2) Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna;
  - 3) Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*;
  - 4) Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
  - 5) Barbara Kosmowska, *Pozłacana rybka*;
  - 6) Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei* (fragmenty);
  - 7) Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*;
  - 8) Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*;
  - 9) Eric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*;
  - 10) Melchior Wańkowicz, *Monte Cassino* (fragmenty);
  - 11) Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945* (fragmenty)
- lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.

10. Szczegółowe wymagania na poszczególne stopnie szkolne w klasyfikacji śródrocznej i rocznej

Klasa IV

OCENĘ CELUJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. IV (spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą), a poza tym:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- proponuje pomysłowe rozwiązania,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne,
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- nie powiela cudzych pomysłów i poglądów,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem,
- w swoich wypowiedziach odwołuje się do poznanych wcześniej tekstów kultury,
- wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach literackich i teatralnych w szkole i poza szkołą,
- aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym swojego regionu,
- otrzymuje maksymalną liczbę punktów za prace pisemne,
- poprawnie wypowiada się w poznanych w kl. IV formach wypowiedzi,

Kształcenie językowe:

- posiada wszystkie umiejętności z zakresu kształcenia językowego oraz nauki o języku, przewidywane w programie nauczania w klasie IV.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen lub prawie pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. IV (spełnia wymagania na ocenę dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- rozumie pojęcia: zmyślenie literackie a kłamstwo, wydarzenia i postaci zmyślane a prawdziwe, bohater literacki, wydarzenia realistyczne i fantastyczne, autor, opowiadający, czytelnik,
- zna cechy gatunkowe baśni,
- ma bogaty zasób słownictwa,
- analizuje utwór poetycki, wskazuje na epitety, porównania, uosobienia, ożywienia, zdrobnienia i spieszczenia oraz zgrubienia, przenośnie,
- potrafi wyodrębnić refren
- określa temat utworu, osobę mówiącą i odbiorcę oraz nastrój w wierszu,

- płynnie czyta nowy tekst,
- doskonale rozróżnia gatunki filmowe i bezbłędnie wymienia elementy dzieła filmowego,
- zna historię i cechy komiksu.

Kształcenie językowe:

- rozróżnia biegle poznane w klasie IV części mowy,
- samodzielnie i sprawnie posługuje się słownikiem ortograficznym; zna zasady ortograficzne,
- wskazują różnicę między osobową formą a nieosobową (bezokolicznikową) czasownika,
- poprawnie stosuje formy liczby, osoby, rodzaju, czasu,
- potrafi wyszukać w zdaniu przyimek i spójnik,
- odróżnia formę prostą i złożoną czasu przyszłego,
- rozpoznaje zdanie rozwinięte i nierozwinięte, pojedyncze i złożone,
- odróżnia równoważnik zdania od zdania,
- określa głoski,
- potrafi utworzyć synonimy, antonimy do podanych wyrazów oraz wyrazy pokrewne,
- zna elementy schematu komunikacyjnego: komunikat, nadawca, odbiorca.

Tworzenie wypowiedzi:

- w wypowiedziach próbuje oceniać zachowania bohaterów literackich oraz formułuje ogólne wnioski o utworach,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są całkowicie poprawne pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym, merytorycznym i logicznym,
- buduje przewidziane programem wypowiedzi (ustne i pisemne): opowiadanie odtwórcze i twórcze, w tym opowiadanie z dialogiem, ramowy i szczegółowy plan wydarzeń do tekstu literackiego, pamiętnik, dziennik, list oficjalny i prywatny, sprawozdanie, opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, zwierzęcia, budynku, dzieła sztuki, ogłoszenie, zaproszenie, notatkę, instrukcję, przepis, zawiadomienie, gratulacje, podziękowanie, kartkę z pozdrowieniami i życzeniami.

Samokształcenie:

- płynnie czyta nowy tekst,
- systematycznie samodzielnie pogłębia wiedzę poprzez wykonywanie dodatkowych zadań,
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości i selekcionuje je,
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych,
- korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego.

OCENĘ DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dostateczną), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- czyta poprawnie, stosując zasady prawidłowego przestankowania,
- rozpoznaje czytany utwór jako bajkę, baśń,
- potrafi nazywać niektóre stany psychiczne i ich przejawy,
- posiada duży zasób słownictwa,
- zna niektóre cechy gatunkowe baśni i bajki,
- wskazuje w wierszu osobę mówiącą, epitet i porównanie,

- wyodrębnia rymy, wersy, zwrotki,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne mogą zawierać jedynie nieliczne błędy językowo-stylistyczne, logiczne i ortograficzne,
- potrafi zastosować odpowiednie formy wypowiedzi,
- poprawnie wypowiada się na temat bohaterów, określając problematykę utworu.

Kształcenie językowe:

- rozróżnia części mowy poznane w kl. IV,
- poprawnie odmienia (stosuje w zdaniach) czasowniki, rzeczowniki i przymiotniki,
- potrafi posługiwać się słownikiem ortograficznym; zna zasady ortograficzne,
- umie wskazać w zdaniu podmiot i orzeczenie,
- układa zdania rozwinięte,
- potrafi zbudować wykres,
- rozróżnia samogłoskę, spółgłoskę,
- zna zasady akcentowania w języku polskim.

Tworzenie wypowiedzi:

- układa ramowy i szczegółowy plan wydarzeń,
- uczestniczy w rozmowie na zadany temat,
- tworzy logiczną, pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi,
- dokonuje selekcji informacji,

Samokształcenie:

- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- korzysta z zasobów bibliotecznych,
- doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.

OCENĘ DOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował zakres wiadomości przewidzianych na ocenę dopuszczającą, a także:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się znajomością treści lektur,
- określa tematykę utworu,
- potrafi wskazać cechy komiksu,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- umie wymienić elementy świata przedstawionego,
- wskazuje epitety, porównania, wersy, zwrotki, rymy.
- odróżnia postacie, wydarzenia i przedmioty realistyczne od fantastycznych,
- zna pojęcia: bajka, baśń,

Kształcenie językowe:

- prawidłowo nazywa poznane części mowy,

- rozpoznaje rzeczownik w funkcji podmiotu i czasownik w roli orzeczenia,
- samodzielnie odmienia rzeczowniki i czasowniki (błędy popełnia sporadycznie),
- podane zdania dzieli na rozwinięte i nierozwinięte,
- robi wykres przy niewielkiej pomocy nauczyciela,

Tworzenie wypowiedzi:

- w wypowiedziach ustnych i pisemnych na ogół przestrzega zasad poprawnościowych w zakresie budowy zdań, precyzyjnego stosowania poznanego słownictwa i ortografii,
- przy małej pomocy nauczyciela wypowiada się w formach pisemnych i ustnych,
- układa ramowy plan wypowiedzi,
- poprawnie zapisuje dialog,
- zna zasady budowania akapitów,
- tworzy logiczną wypowiedź na zadany temat.

Samokształcenie:

- w miarę swoich umiejętności korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- technika cichego i głośnego czytania pozwala na zrozumienie tekstu,
- wykazuje się ogólną znajomością treści lektur,
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji,
- posiada niewielki zasób słownictwa,
- odróżnia prozę od wiersza,
- przy pomocy nauczyciela analizuje i interpretuje utwory literackie.

Kształcenie językowe:

- przy pomocy nauczyciela rozróżnia części mowy,
- odmienia czasowniki przez osoby, liczby, czasy i rodzaje,
- odmienia rzeczowniki przez przypadki z pomocą nauczyciela,
- wyróżnia głoski, litery, sylaby,
- zna podstawowe zasady ortograficzne.

Tworzenie wypowiedzi:

- formułuje pytania do tekstu,
- buduje krótkie, ale poprawne formy wypowiedzi ,korzystając ze wskazówek nauczyciela,
- błędy językowe, stylistyczne, logiczne, ortograficzne popełniane w wypowiedziach pisemnych nie przekreślają wartości pracy i wysiłku, jaki uczeń włożył w ich napisanie.

Samokształcenie:

- korzysta z informacji,
- pracuje nad systematycznym uczeniem się,
- doskonali technikę czytania.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który nie opanował zakresu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacyjnego.

- nie potrafi, nawet przy pomocy nauczyciela, zredagować poznanych form wypowiedzi,
- nie opanował elementarnych wiadomości z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz nauki o języku przewidzianych podstawą programową w klasie IV,
- wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności,
- nie podejmuje starań w celu uzyskania oceny pozytywnej.

Klasa V

OCENĘ CELUJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. V (spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia,
- uczestniczy w konkursach literackich, recytatorskich, teatralnych w szkole i poza szkołą,
- potrafi krytycznie ustosunkować się do literackiej, językowej i kulturalnej rzeczywistości,
- całkowicie poprawnie pod względem stylistyczno-językowym wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi.

Nauka o języku

- posiada wszystkie umiejętności z zakresu nauki o języku przewidziane programem kl. V.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen lub prawie pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. V (spełnia wymagania na ocenę dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- zna cechy gatunkowe bajki, legendy, mitu, powieści i potrafi zaliczyć utwór do odpowiedniego gatunku,
- bardzo dobra znajomość przeczytanego tekstu pozwala na swobodne analizowanie, ocenę postępowania i poglądów bohaterów,
- we własnym opowiadaniu wprowadza elementy opisu, dialogu,
- dostrzega temat utworu i potrafi go omówić,
- analizuje utwór liryczny; wyszukuje w nim epitety, porównania, uosobienie, przenośnie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, pytania retoryczne,
- wyszukuje i nazywa rymy;
- dostrzega powtarzalność np. układu zwrotek, liczby sylab w wersie,

- doskonale potrafi posługiwać się poznanymi formami (plan, wywiad, opowiadanie z dialogiem, kartka pocztowa, gratulacje, dziennik, list elektroniczny, opis postaci, zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, sprawozdanie z wycieczki, opis przyrody, postaci, scenografii, streszczenie),
- szczegółowo opisuje i charakteryzuje elementy świata przedstawionego,
- wskazuje różnice między utworem literackim a jego wersją filmową,
- tworzy prosty komiks,
- potrafi wyjaśnić większość frazeologizmów,
- buduje przewidziane programem wypowiedzi (ustne i pisemne), uwzględniając właściwe dla tych form środki językowe ,
- wypowiedzi ustne i pisemne są całkowicie poprawne pod względem stylistyczno-językowym, ortograficznym, merytorycznym i logicznym,

Nauka o języku

- rozpoznaje i nazywa części mowy oraz części zdania: orzeczenie, podmiot (określa typ podmiotu), przydawka, dopełnienie, okolicznik,
- potrafi wyszukać liczebniki i określić ich rodzaj,
- rozróżnia zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki zdania,
- rysuje wykresy zdań.

OCENĘ DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dostateczną), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- nazywa cechy gatunkowe mitu, podania, bajki, powieści,
- w wypowiedziach próbuje ocenić i wartościować problemy, cechy bohaterów i ich czyny,
- poprawnie wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi,
- określa przeżycia i stany psychiczne bohaterów,
- w utworze poetyckim wyróżnia środki stylistyczne,
- wypowiedzi ustne i pisemne są z reguły poprawne,
- posiada dostateczny zasób słownictwa,
- czyta cicho pod kątem określonego problemu,
- poprawnie redaguje dialog.

Nauka o języku:

- rozróżnia części mowy i części zdania poznane w kl. V,
- określa formę gramatyczną czasowników, stosuje w zdaniu czasowniki w formie osobowej i nieosobowej,
- odróżnia związek główny od pobocznych,
- przekształca zdanie na równoważnik zdania i odwrotnie,
- robi wykres zdania pojedynczego rozwiniętego,

OCENĘ DOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował zakres wiadomości przewidzianych podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą), oraz:.

Kształcenie literackie i kulturalne:

- opanował technikę czytania i doskonali ją pod względem dykcji i intonacji,
- umie wymienić elementy świata przedstawionego i krótko je omówić,
- odszukuje w tekście odpowiedzi na postawione pytania (proste),
- odróżnia zdarzenia, postacie fantastyczne, mityczne od realistycznych,
- zna pojęcia: bajka, mit, legenda, powieść i potrafi prawidłowo nazwać dane teksty literatury,
- w utworze lirycznym wskazuje epitety, porównania i przenośnie, przy niewielkiej pomocy nauczyciela,
- w miarę samodzielnie wypowiada się w szkolnych formach pisemnych (opowiadanie odtwórcze, opis postaci, sprawozdanie, list, zaproszenie itp.),
- przy niewielkiej pomocy nauczyciela wypowiada się ustnie na dany temat.

Nauka o języku

- samodzielnie rozpoznaje znane części mowy i określa ich podstawowe formy,
- poprawnie łączy rzeczowniki z przymiotnikami i czasownikami w zależności od rodzaju gramatycznego,
- wyodrębnia i nazywa podstawowe części zdania (podmiot i orzeczenie),
- wpisuje zdanie w podany wykres,
- rozróżnia głoskę od litery,

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- posługuje się poznanymi formami wypowiedzi, korzystając z pomocy nauczyciela,
- technika głośnego i cichego czytania pozwala mu na rozumienie tekstu,
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego,
- łączy tytuł utworów z nazwiskami autorów,
- względna poprawność językowa i rzeczowa wypowiedzi ustnych świadczy o rozumieniu analizowanego zagadnienia,
- zna kompozycję i układ listu.

Nauka o języku

- rozpoznaje części mowy,
- rozpoznaje czasowniki i określa podstawowe formy przy pomocy nauczyciela,
- odmienia czasowniki przez osoby, liczby, czasy, tryby,
- odmienia rzeczowniki i przymiotniki przez przypadki,
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego i równoważnika zdania.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który nie opanował zakresu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacyjnego.

- nie potrafi, nawet przy pomocy nauczyciela, zredagować poznanych form wypowiedzi,
- nie opanował elementarnych wiadomości z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz nauki o języku przewidzianych podstawą programową w klasie V,

- wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności,
- nie podejmuje starań w celu uzyskania oceny pozytywnej.

KLASA VI

OCENĘ CELUJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VI (spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- twórczo rozwiązuje problemy i zagadnienia z literatury i gramatyki,
- samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia,
- prawidłowo ocenia i wartościuje problemy, zjawiska, dotyczące literatury, kultury oraz języka,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach literackich, recytatorskich, teatralnych w szkole i poza szkołą,
- potrafi krytycznie ustosunkować się do literackiej, językowej i kulturalnej rzeczywistości,
- całkowicie poprawnie pod względem stylistyczno-językowym wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi.

Nauka o języku

- posiada wszystkie umiejętności z zakresu nauki o języku przewidziane programem kl. VI.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen lub prawie pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VI (spełnia wymagania na ocenę dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- zna cechy gatunkowe recenzji, reportażu, ballady, powieści historycznej, obyczajowej itd. i potrafi zaliczyć utwór do odpowiedniego gatunku,
- samodzielnie dostrzega ogólny sens utworu, zawarte w nim idee,
- dogłębnie analizuje utwór liryczny; wyszukując środki stylistyczne,
- orientuje się wybiórczo w biografiiach sławnych ludzi,
- posługuje się cytatami, przysłowiami, frazeologizmami w formach ustnych i pisemnych,
- doskonale potrafi posługiwać się poznanymi formami (opowiadanie z dialogiem, notatka, reklama, telegram, list oficjalny, streszczenie, opis dzieła sztuki, przemówienie, recenzja),
- szczegółowo opisuje i charakteryzuje elementy świata przedstawionego,
- rozumie pojęcia: fikcja literacka, wątek, fabuła, świat przedstawiony a świat rzeczywisty,
- odróżnia język oficjalny od potocznego i język literacki od gwary,
- opisuje dzieło filmowe lub teatralne, dostrzegając ich walory estetyczne,
- odróżnia teksty fabularne od informacyjnych,
- buduje przewidziane programem wypowiedzi (ustne i pisemne), uwzględniając właściwe dla tych form środki językowe,

- wypowiedzi ustne i pisemne są całkowicie poprawne pod względem stylistyczno-językowym, ortograficznym, merytorycznym i logicznym,

Nauka o języku:

- zna zasady pisowni „nie” z poszczególnymi częściami mowy,
- potrafi określić typ podmiotu i orzeczenia,
- rozpoznaje i buduje zdania współrzędnie i podrzędnie złożone,
- rysuje wykresy zdań,
- zna budowę słotwórczą wyrazów,
- potrafi wypisać wyrazy pokrewne,
- poprawnie pisze niektóre przedrostki i zakończenia rzeczowników i przymiotników,
- rozróżnia głoski,
- podaje zasady akcentowania wyrazów i zdań.

OCENĘ DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dostateczną), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- nazywa cechy gatunkowe ballady, powieści, recenzji,
- odróżnia fantastykę od realizmu i fikcję od rzeczywistości,
- buduje spójne i logiczne wypowiedzi na różnorodne tematy,
- poprawnie wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi,
- sprawnie pracuje z lekturą; potrafi omówić elementy świata przedstawionego i poprzeć swoją wypowiedź cytatem,
- poprawnie analizuje i interpretuje utwór poetycki;
- wyszukuje i prawidłowo nazywa środki stylistyczne,
- gromadzi słownictwo na dany temat,
- zna rodzaje literackie i odpowiednio klasyfikuje dane utwory,
- potrafi posługiwać się słownikami.

Nauka o języku:

- prawidłowo nazywa części mowy i części zdania poznane w kl. VI.
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- wyszukuje w tekście zaimki i je klasyfikuje ,
- rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie,
- tworzy rodzinę wyrazów ,
- przeważnie poprawnie buduje wykresy zdań,
- określa cechy głosek,
- zna zasady akcentowania wyrazów i zdań.

OCENĘ DOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował zakres wiadomości przewidzianych podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- wskazuje elementy świata przedstawionego i krótko je omawia,
- odszukuje w tekście odpowiedzi na postawione pytania ,
- czyta łatwe teksty literackie ze zrozumieniem ich sensu i opisanych uczuć,
- formułuje pytania i odpowiedzi w związku z różnymi sytuacjami komunikacyjnymi,
- zna pojęcia: ballada, powieść, recenzja i potrafi prawidłowo nazwać dane teksty literatury,
- w utworze lirycznym wskazuje środki stylistyczne , przy niewielkiej pomocy nauczyciela,
- w miarę samodzielnie wypowiada się w szkolnych formach pisemnych ,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są z reguły poprawne.

Nauka o języku:

- rozpoznaje części mowy i określa ich formy,
- wyodrębnia i nazywa podstawowe części zdania,
- dzieli wypowiedzenia ze względu na cel wypowiedzi,
- wśród zdań złożonych rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie,
- wpisuje zdanie w podany wykres lub tworzy go sam,
- potrafi utworzyć wyrazy pochodne od wyrazu podstawowego,
- określa podstawowe cechy głosek.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności:

Kształcenie literackie i kulturalne:

- posługuje się poznanymi formami wypowiedzi, korzystając z pomocy nauczyciela,
- technika głośnego i cichego czytania pozwala mu na rozumienie tekstu,
- wyodrębnia elementy świata przedstawionego,
- potrafi zanalizować utwór poetycki , korzystając z pomocy nauczyciela,
- zna podstawowe pojęcia z zakresu teorii literatury,
- daje dowody logicznego toku myślowego w swoich wypowiedziach,
- względna poprawność językowa i rzeczowa wypowiedzi ustnych i pisemnych świadczy o rozumieniu analizowanego zagadnienia,

Nauka o języku:

- rozpoznaje części mowy,
- wyodrębnia części zdania, przy niewielkiej pomocy nauczyciela,
- rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, korzystając ze wskazówek nauczyciela,
- potrafi połączyć zdania pojedyncze w zdania złożone za pomocą spójników,
- wyróżnia wyrazy pokrewne z grupy przedstawionych wyrazów,
- wyróżnia głoski a ich cechy określa z pomocą nauczyciela,

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który nie opanował zakresu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacyjnego.

- nie potrafi, nawet przy pomocy nauczyciela, zredagować poznanych form wypowiedzi,

- nie opanował elementarnych wiadomości z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz nauki o języku przewidzianych podstawą programową w klasie VI,
- wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności,
- nie podejmuje starań w celu uzyskania oceny pozytywnej.

KLASA VII

OCENĘ CELUJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VII (spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- twórczo rozwiązuje problemy i zagadnienia z literatury i gramatyki,
- rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia, a temat, na który uczeń się wypowiada, jest wyczerpująco przez niego zrealizowany,
- prawidłowo ocenia i wartościuje problemy, zjawiska, dotyczące literatury, kultury oraz języka,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach literackich, recytatorskich, teatralnych w szkole i poza szkołą,
- potrafi krytycznie ustosunkować się do literackiej, językowej i kulturowej rzeczywistości,
- umie odnaleźć korelacje między czytany tekst a współczesnością,
- potrafi odwołać się do kontekstu historyczno-literackiego,
- z łatwością omawia środki stylistyczne podając powód lub skutek ich zastosowania,
- podejmuje dyskusje, w której używa logicznych i zgodnych z rzeczywistością sądów,
- w swoich wypowiedziach odwołuje się do poznanych wcześniej tekstów,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem,
- odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- otrzymuje maksymalną liczbę punktów za prace pisemne.

Nauka o języku, tworzenie wypowiedzi, samokształcenie:

- posiada wszystkie umiejętności przewidziane programem kl. VII.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen lub prawie pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VII (spełnia wymagania na ocenę dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- uczeń wykazuje szczegółową znajomość treści przeczytanych lektur,
- zna cechy i budowę dramatu: akt, scena, tekst główny i poboczny, monolog, dialog,

- samodzielnie potrafi wyjaśnić i wskazać w tekście: neologizm, eufemizm, inwokacja, symbol, alegoria, pytanie retoryczne (powtórzenie), ironia,
- definiuje i rozróżnia gatunki literackie: satyra, nowela, opowiadanie,
- definiuje i rozróżnia gatunki publicystyczne: wywiad,
- potrafi omówić cechy świata przedstawionego, narratora, fabułę.

Kształcenie językowe:

- potrafi omówić tworzenie i budowę słowotwórczą wyrazów,
- bezbłędnie zapisuje kłopotliwe przyrostki i przedrostki w wyrazach złożonych,
- nie popełnia błędów w zapisie wyrazów z *q, ę, om, on, em, en,*
- poprawnie zapisuje przymiotniki złożone i rzeczowniki zakończone na *-i, -ii, -ij,*
- potrafi wyjaśnić upodobnienia i uproszczenia fonetyczne, akcentowanie sylab,
- zna typy imiesłówów,
- potrafi znaleźć w tekście imiesłowowy równoważnik zdania,
- zna zasady pisowni *nie* z imiesłowami,
- zna i regularnie posługuje się zasadami cytowania cudzych tekstów,
- poprawnie stosuje przecinek w wypowiedzeniu złożonym i wielokrotnie złożonym,
- poprawnie posługuje się skrótami i skrótowcami,
- potrafi omówić i wskazać w tekście wypowiedzenie wielokrotnie złożone i fragmenty mowy zależnej i niezależnej,
- nie popełnia błędów w zapisie bezosobowych form czasownika zakończonych na *-no* i *-to,*
- potrafi zdefiniować i podać przykłady czasowników dokonanych i niedokonanych,
- wie, czym jest strona bierna i czynna czasownika,
- umie wskazać w tekście zdania złożone.

Tworzenie wypowiedzi:

- tworzy wywiad i rozprawkę całkowicie poprawnie pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym, merytorycznym i logicznym,
- steruje dyskusją wykorzystując sposoby jej prowadzenia,
- tworzy prezentacje wykorzystując wypowiedź argumentacyjną.

Samokształcenie:

- samodzielnie prowadzi zajęcia - przygotowanie prezentacji na zadany temat (przedstawienie rezultatów swojej pracy, krytyczna ocena zdobywanych informacji i wyrażanie opinii na podejmowany temat, wskazanie źródeł wykorzystanych informacji),
- systematycznie samodzielnie pogłębia wiedzę poprzez wyszukiwanie dodatkowych tekstów,
- uczeń jest przewodniczącym zespołu projektowego.

OCENĘ DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dostateczną), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- odczytuje tekst na poziomie przenośnym,
- określa nadawcę i odbiorcę tekstu,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania – potrafi odnieść je do ogólnie przyjętych wzorców,

- potrafi określić funkcje środków artystycznego przekazu – epitet, porównanie, przenośnia, onomatopeja, pytanie retoryczne,
- posługuje się terminami realizm i fantastyka, adaptacja filmowa i adaptacja teatralna,
- posługuje się terminami związanymi z dramatem,
- określa role aktora, scenografa i charakteryzatora,
- próbuje omówić elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,
- nazywa elementy groteski w utworze,
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,
- opisuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

Kształcenie językowe:

- rozpoznaje zjawisko manipulacji i prowokacji językowej,
- odróżnia odmienne i nieodmienne części mowy, prawidłowo używa różnych form rzeczowników, przymiotników i liczebników,
- łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójnika,
- określa części mowy i ich formy w tekście,
- sporządza wykres zdania pojedynczego określając części zdania,
- odróżnia orzeczenie czasownikowe od imiennego,
- zna rodzaje podmiotu i wskazuje je w tekście,
- rozróżnia rodzaje zdań,
- zna podstawowe zasady ortograficzne,
- wskazuje sposoby wzbogacania zasobu słownikowego języka.

Tworzenie wypowiedzi:

- redaguje opis, charakterystykę, pamiętnik, sprawozdanie, instrukcję, zaproszenie, ogłoszenie,
- komponuje i redaguje tekst, zna i stosuje różne rodzaje opisów – sztuki, przeżyć, sytuacji,
- chętnie uczestniczy w dyskusji,
- tworzy prezentacje.

Samokształcenie:

- samodzielnie pogłębia wiedzę.

OCENĘ DOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował zakres wiadomości przewidzianych podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się znajomością treści lektur,
- rozpoznaje rodzaje literackie; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju,
- rozróżnia gatunki, w tym: komedia, fraszka, sonet, pieśń, ballada, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy,
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje,

- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje,
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych oraz elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty,
- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia),
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa,
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury,
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

Kształcenie językowe:

- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem,
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń,
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy,
- rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie,
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone,
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie,
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu,
- zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście,
- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach,
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich,
- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,
- zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

Tworzenie wypowiedzi:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę,
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi,
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych),
- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych,
- odróżnia przykład od argumentu,

- przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego,
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie,
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka, wywiad,
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje,
- dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

Samokształcenie:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji,
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy,
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się,
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się ogólną znajomością treści lektur,
- odczytuje tekst na poziomie dosłownym,
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje,
- odróżnia rodzaje literackie,
- rozpoznaje cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania, pamiętnika, komedii, tragedii, trenu,
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji,
- podejmuje próby charakterystyki postaci, pisze list, sprawozdanie, prostą notatkę, streszczenie, zaproszenie, ogłoszenie i stara się by zapis wypowiedzi był estetyczny,
- dostrzega różnicę między literaturą piękną a literaturą naukową.

Kształcenie językowe:

- rozpoznaje wyraz pochodny i podstawowy,
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa,
- rozumie znaczenie homonimów,
- rozróżnia zdanie pojedyncze, złożone i równoważnik zdania,
- zna podstawowe zasady ortograficzne,
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- korzystając ze wskazówek nauczyciela tworzy recenzję, rozprawkę, przemówienie, wywiad,
- streszcza tekst,
- formułuje pytania do tekstu,
- czyta głośno i mówi z pamięci fragmenty tekstu,
- z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź odpowiednią dla danej formy gatunkowej,
- podejmuje próby argumentacji przy tworzeniu tekstów argumentacyjnych,
- wyraża własne zdanie.

Samokształcenie:

- korzysta z informacji,
- uczestniczy w projektach edukacyjnych,
- pracuje nad systematycznym uczeniem się,
- w miarę swoich możliwości i zainteresowań uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim mieście.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który nie opanował zakresu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacyjnego.

- nie potrafi, nawet przy pomocy nauczyciela, zredagować poznanych form wypowiedzi,
- nie opanował elementarnych wiadomości z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz nauki o języku przewidzianych podstawą programową w klasie VII,
- wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności,
- nie podejmuje starań w celu uzyskania oceny pozytywnej.

KLASA VIII

OCENĘ CELUJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VIII (spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą), oraz:

- twórczo rozwiązuje problemy i zagadnienia z literatury i gramatyki,
- rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne oraz cechują się dojrzałością myślenia, a temat na który uczeń się wypowiada, jest wyczerpująco przez niego zrealizowany,
- prawidłowo ocenia i wartościuje problemy, zjawiska, dotyczące literatury, kultury oraz języka,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach literackich, recytatorskich, teatralnych w szkole i poza szkołą,
- umie odnaleźć korelacje między czytany tekst a współczesnością,
- potrafi odwołać się do kontekstu historyczno-literackiego,
- podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji,
- z łatwością omawia środki stylistyczne podając powód lub skutek ich zastosowania,
- wskazuje i omawia teksty kultury prezentujące stereotypowe traktowanie jakiejś grupy,
- podejmuje dyskusje, w której używa logicznych i zgodnych z rzeczywistością sądów,
- odnajduje w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i analizuje je,
- wygłasza publicznie mowę perswazyjną,
- formułuje i rozwiązuje problem badawczy,
- w swoich wypowiedziach odwołuje się do poznanych wcześniej tekstów,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem,
- odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- otrzymuje maksymalną liczbę punktów za prace pisemne.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował pełen lub prawie pełen zakres wiadomości określany programem nauczania dla kl. VIII (spełnia wymagania na ocenę dobrą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- uczeń wykazuje szczegółową znajomość treści przeczytanych lektur,
- zna cechy i budowę dramatu: akt, scena, tekst główny i poboczny, monolog, dialog,
- samodzielnie potrafi wyjaśnić i wskazać w tekście: neologizm, eufemizm, inwokacja, symbol, alegoria, pytanie retoryczne (powtórzenie), ironia,
- umie ułożyć hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania,
- potrafi zinterpretować znaczenie barw dla wymowy obrazu,
- omawia funkcję refrenu i anafory,
- formułuje opinie wraz z uzasadnieniem,
- przekształca tekst gwarowy na ogólnopolski,
- poprawnie interpretuje wymagany materiał,
- właściwie argumentuje,
- potrafi omówić cechy świata przedstawionego, narratora, fabułę.

Kształcenie językowe:

- potrafi omówić tworzenie i budowę słowotwórczą wyrazów,
- zna typy imiesłówów,
- umie wskazać pleonazmy w podanych wyrażeniach,
- umie właściwie określić formy czasownika osobowego,
- potrafi właściwie określić formy zaimków i poprawnie je stosować,
- nazywa rodzaje liczebników,
- potrafi znaleźć w tekście imiesłowowy równoważnik zdania,
- potrafi przeredagować tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi,
- umie sporządzić wykres zdania złożonego,
- potrafi skorygować błędy w akcentowaniu,
- zna i regularnie posługuje się zasadami cytowania cudzych tekstów,
- potrafi omówić i wskazać w tekście wypowiedzenie wielokrotnie złożone i fragmenty mowy zależnej i niezależnej,

Tworzenie wypowiedzi:

- potrafi bezbłędnie napisać charakterystykę, charakterystykę porównawczą, opowiadanie twórcze, artykuł
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów,
- steruje dyskusją wykorzystując sposoby jej prowadzenia,
- tworzy prezentacje wykorzystując wypowiedź argumentacyjną.

Samokształcenie:

- samodzielnie prowadzi zajęcia - przygotowanie prezentacji na zadany temat (przedstawienie rezultatów swojej pracy, krytyczna ocena zdobywanych informacji i wyrażanie opinii na podejmowany temat, wskazanie źródeł wykorzystanych informacji),
- systematycznie samodzielnie pogłębia wiedzę poprzez wyszukiwanie dodatkowych tekstów,
- uczeń jest przewodniczącym zespołu projektowego.

OCENĘ DOBRĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dostateczną), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się znajomością treści lektur,
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym,
- określa nadawcę i odbiorcę tekstu,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania – potrafi odnieść je do ogólnie przyjętych wzorców,
- określa cechy gatunków literackich,
- potrafi określić funkcje środków artystycznego przekazu – epitet, porównanie, przenośnia, onomatopeja, pytanie retoryczne,
- rozpoznaje i wskazuje cechy gatunkowe psalmu, pieśni i hymnu,
- posługuje się terminami realizm i fantastyka, adaptacja filmowa i adaptacja teatralna,
- posługuje się terminami związanymi z dramatem,
- analizuje treść symbolu występującego w malarstwie,
- określa role aktora, scenografa i charakteryzatora,
- próbuje omówić elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,
- nazywa elementy groteski w utworze,
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,
- opisuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- redaguje opis, rozprawkę, charakterystykę, pamiętnik, recenzję, sprawozdanie, plany, instrukcję, zaproszenie, ogłoszenie,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

Kształcenie językowe:

- rozpoznaje zjawisko manipulacji i prowokacji językowej,
- odróżnia odmienne i nieodmienne części mowy, prawidłowo używa różnych form rzeczowników, przymiotników i liczebników,
- łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójnika,
- określa części mowy i ich formy w tekście,
- sporządza wykres zdania pojedynczego określając części zdania,
- odróżnia orzeczenie czasownikowe od imiennego,
- zna rodzaje podmiotu i wskazuje je w tekście,
- rozróżnia rodzaje zdań,
- zna podstawowe zasady ortograficzne,

Tworzenie wypowiedzi:

- komponuje i redaguje tekst, zna i stosuje różne rodzaje opisów – sztuki, przeżyć, sytuacji,
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki,
- chętnie uczestniczy w dyskusji,
- tworzy prezentacje.

Samokształcenie:

- samodzielnie pogłębia wiedzę.

OCENĘ DOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który opanował zakres wiadomości przewidzianych podstawą programową (spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą), oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się znajomością treści lektur,
- rozpoznaje rodzaje literackie, określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów, przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju,
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: tren, epepeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich,
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog,
- rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje,
- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny,
- recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem,
- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa,
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy,
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

Kształcenie językowe:

- rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem,
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń,
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy,
- rozumie i stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu,

- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone,
- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców,
- zna sposoby wzbogacania słownictwa,
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny,
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich,
- wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne,

Tworzenie wypowiedzi:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne,
- gromadzi i porządkuje materiał; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi,
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych),
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie,
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie,

Samokształcenie:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji,
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych),
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.,
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy,
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ

Otrzymuje uczeń, który samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- wykazuje się ogólną znajomością treści lektur,
- odczytuje tekst na poziomie dosłownym,
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje,
- odróżnia rodzaje literackie,
- rozpoznaje cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania, pamiętnika, komedii, tragedii, trenu,
- podejmuje próby uczestniczenia w dyskusji,
- streszcza proste teksty,
- dostrzega różnicę między literaturą piękną a literaturą naukową.

Kształcenie językowe:

- rozpoznaje wyraz pochodny i podstawowy,
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa,
- rozumie znaczenie homonimów,
- rozumie pojęcie stylu: styl urzędowy, potoczny, artystyczny, publicystyczny,
- rozróżnia zdanie pojedyncze, złożone i równoważnik zdania,
- zna podstawowe zasady ortograficzne,
- poprawnie przytacza cudze wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- formułuje pytania do tekstu,
- czyta głośno i mówi z pamięci fragmenty tekstu,
- z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź odpowiednią dla danej formy gatunkowej,
- podejmuje próby argumentacji przy tworzeniu tekstów argumentacyjnych,
- wyraża własne zdanie.

Samokształcenie:

- korzysta z informacji,
- uczestniczy w projektach edukacyjnych,
- pracuje nad systematycznym uczeniem się,
- w miarę swoich możliwości i zainteresowań uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim mieście.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ

Otrzymuje uczeń, który nie opanował zakresu wiadomości przewidzianych podstawą programową dla danego etapu edukacyjnego.

- nie potrafi, nawet przy pomocy nauczyciela, zredagować poznanych form wypowiedzi,
- nie opanował elementarnych wiadomości z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz nauki o języku przewidzianych podstawą programową w klasie VIII,
- wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym,
- w wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych i interpunkcyjnych,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności,
- nie podejmuje starań w celu uzyskania oceny pozytywnej.